Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (esimene koda)

7. aprill 2022*

Eelotsusetaotlus – Sotsiaalpoliitika – Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) raamkokkulepe tähtajalise töö kohta – Klauslid 2 ja 4 – Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt sõlmitud raamkokkulepe osalise tööaja kohta – Klausel 4 – Diskrimineerimiskeelu põhimõte – Võrdne kohtlemine töö saamisel ja kutsealale pääsemisel – Rahukohtunikud ja kutselised kohtunikud – Klausel 5 – Meetmed, mille eesmärk on kohaldada sanktsioone tähtajaliste lepingute kasutamise kuritarvitamise eest – Direktiiv 2003/88/EÜ – Artikkel 7 – Õigus tasustatud põhipuhkusele

Kohtuasjas C-236/20,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Tribunale Amministrativo Regionale per la Emilia Romagna (Emilia Romagna maakonna halduskohus, Itaalia) 27. mai 2020. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 4. juunil 2020, menetluses

PG

versus

Ministero della Giustizia,

CSM – Consiglio Superiore della Magistratura,

Presidenza del Consiglio dei Ministri,

menetluses osalesid:

TR,

Unione Nazionale Giudici di Pace (Unagipa),

PV,

Associazione Nazionale Giudici di Pace – ANGDP,

RF,

* Kohtumenetluse keel: itaalia.

GA,

GOT Non Possiamo Più Tacere,

Unione Nazionale Italiana Magistrati Onorari – UNIMO,

EUROOPA KOHUS (esimene koda),

koosseisus: koja president A. Arabadjiev (ettekandja), kohtunikud I. Ziemele, T. von Danwitz, P. G. Xuereb ja A. Kumin,

kohtujurist: J. Kokott,

kohtusekretär: A. Calot Escobar,

arvestades kirjalikku menetlust,

arvestades seisukohti, mille esitasid:

– PG, esindajad: *avvocati* L. Serino, E. Lizza ja G. Romano,

– PV ja Associazione Nazionale Giudici di Pace – ANGDP, esindajad: *avvocati* G. Guida ja V. De Michele,

– Unione Nazionale Giudici di Pace (Unagipa) ja TR, esindajad: *avvocati* G. Guida, V. De Michele ja F. Visco,

– RF, esindajad: *avvocati* B. Nascimbene ja F. Rossi Dal Pozzo,

– GA, esindajad: *avvocati* E. Lizza, L. Serino ja G. Romano,

– Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistasid *avvocati dello Stato* F. Sclafani ja A. Vitale,

– Euroopa Komisjon, esindajad: B.-R. Killmann ja D. Recchia,

arvestades pärast kohtujuristi ärakuulamist tehtud otsust lahendada kohtuasi ilma kohtujuristi ettepanekuta,

on teinud järgmise

otsuse

1 Eelotsusetaotlus puudutab seda, kuidas tõlgendada Euroopa Liidu põhiõiguste harta (edaspidi „harta“) artikleid 20, 21, 31, 33, 34 ja 47, nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivile 97/81/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt sõlmitud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe kohta (EÜT 1998, L 14, lk 9; ELT eriväljaanne 05/03, lk 267) (muudetud nõukogu 7. aprilli 1998. aasta direktiiviga 98/23/EÜ (EÜT 1998, L 131, lk 10; ELT eriväljaanne 05/03, lk 278)) (edaspidi „direktiiv 97/81“) lisatud 6. juunil 1997 sõlmitud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe (edaspidi „osalist tööaega käsitlev raamkokkulepe“) klauslit 4, nõukogu 28. juuni 1999. aasta

direktiivile 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta (EÜT 1999, L 175, lk 43; ELT eriväljaanne 05/03, lk 368) lisatud 18. märtsil 1999 sõlmitud raamkokkuleppe tähtajalise töö kohta (edaspidi „tähtajalist tööd käsitlev raamkokkulepe“) klausleid 2, 4 ja 5, nõukogu 27. novembri 2000. aasta direktiivi 2000/78/EÜ, millega kehtestatakse üldine raamistik võrdseks kohtlemiseks töö saamisel ja kutsealale pääsemisel (EÜT 2000, L 303, lk 16; ELT eriväljaanne 05/04, lk 79), artikleid 1 ja 2 ning Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta (ELT 2003, L 299, lk 9; ELT eriväljaanne 05/04, lk 381) artiklit 7.

2 Taotlus on esitatud Giudice di pace (rahukohtunik) PG ning Ministero della Giustizia (justiitsministeerium, Itaalia), Consiglio Superiore della Magistratura (Itaalia kõrgem kohtute haldamise nõukogu) ja Presidenza del Consiglio dei Ministri (riigikantselei, Itaalia) vahelises kohtuvaidluses keeldumise üle tuvastada, et PG ja justiitsministeeriumi vahel on täis- või osalise tööajaga töösuhe avalikus teenistuses.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

Osalist tööaega käsitlev raamkokkulepe

3 Osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klauslis 2 „Reguleerimisala“ on ette nähtud:

„1. Käesolevat kokkulepet kohaldatakse osalise tööajaga töötajate suhtes, kellel on liikmesriigi kehtiva seaduse, kollektiivlepingu või tava kohaselt määratletud tööleping või -suhe.

[…]“.

4 Osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punktides 1 ja 2 on ette nähtud:

„1. Osalise tööajaga töötajate suhtes ei või ainult osalise tööaja tõttu rakendada vähem soodsamaid töötingimusi, kui on võrreldavatel täistööajaga töötajatel, kui erinevat kohtlemist ei õigusta objektiivsed põhjused.

2. Asjakohasel juhul kohaldatakse *pro rata temporis* põhimõtet.“

Tähtajalist tööd käsitlev raamkokkulepe

5 Tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslis 2 „Reguleerimisala“ on ette nähtud:

„1. Kokkulepet kohaldatakse tähtajaliste töötajate suhtes, kellel on tööleping või töösuhe, nagu see on määratletud liikmesriigi seadustes, kollektiivlepingutes või praktikas.

[…]“.

6 Tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslis 4 „Mittediskrimineerimise põhimõte“ on kirjas:

„1. Töötingimuste osas ei kohelda tähtajalisi töötajaid vähem soodsalt kui võrreldavaid alatisi töötajaid seetõttu, et neil on tähtajaline tööleping või töösuhe, välja arvatud juhtudel, kui erinevaks kohtlemiseks on objektiivsed põhjused.

2. Kui see on asjakohane, kohaldatakse *pro rata temporis* põhimõtet.

[…]“.

7 Tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslis 5 „Meetmed kuritarvituste vältimiseks“ on ette nähtud:

„1. Järjestikuste tähtajaliste töölepingute või töösuhete kasutamise võimaliku kuritarvitamise vältimiseks kehtestavad liikmesriigid, olles kooskõlas siseriikliku õiguse, kollektiivlepingute või praktikaga konsulteerinud tööturu osapooltega, ja/või tööturu osapooled konkreetsete sektorite ja/või töötajakategooriate vajadusi arvestades ühe või mitu järgmistest meetmetest, juhul kui kuritarvituste vältimiseks puuduvad samaväärsed juriidilised meetmed:

a) objektiivsed alused, mis õigustaksid selliste töölepingute või töösuhete uuendamist;

b) järjestikuste tähtajaliste töölepingute või töösuhete maksimaalne kogukestus;

c) selliste töölepingute või töösuhete uuendamiste arv.

2. Liikmesriigid, olles konsulteerinud tööturu osapooltega, ja/või tööturu osapooled määravad vajaduse korral kindlaks, millistel tingimustel tähtajalisi töölepinguid või töösuhteid:

a) loetakse järjestikusteks;

b) loetakse määramata tähtajaga töölepinguteks või töösuheteks.“

Direktiiv 2003/88

8 Direktiivi 2003/88 artiklis 7 „Põhipuhkus“ on sätestatud:

„1. Liikmesriigid võtavad vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasulisele põhipuhkusele vastavalt niisuguse puhkuse õiguse ja andmise tingimustele, mis on ette nähtud siseriiklike õigusaktide ja/või tavadega.

2. Minimaalset tasulist põhipuhkust ei või asendada hüvitisega, välja arvatud töösuhte lõpetamise korral.“

Itaalia õigus

9 Itaalia põhiseaduse artikkel 106 sisaldab põhimõttelise tähtsusega sätteid kohtunike ametisse nimetamise kohta:

„Kohtunikud nimetatakse ametisse konkursi alusel.

Kohtukorraldust reguleeriva seadusega võib lubada, et ametisse nimetatakse – ka valitud – aukohtunikke, kes täidavad kõiki ülesandeid, mis on üksikkohtunikel.

[…]“.

10 21. novembri 1991. aasta seaduse nr 374 rahukohtuniku ametikoha loomise kohta (legge n. 374 – Istituzione del giudice di pace) (*GURI* nr 278 regulaarne lisa, 27.11.1991, lk 5; edaspidi „seadus nr 374/1991“) põhikohtuasja asjaolude suhtes kohaldatavas redaktsioonis on sätestatud:

„Artikkel 1

Rahukohtuniku staatus ja ülesanded

1. Luuakse rahukohtuniku ametikoht; rahukohtunik mõistab õigust tsiviil- ja kriminaalasjades ning täidab tsiviilvaldkonnas lepitusülesandeid vastavalt käesolevale seadusele.

2. Rahukohtunik on aukohtunik, kes kuulub kohtu koosseisu.

[…]

Artikkel 4

Ametisse nimetamine

1. Aukohtunik nimetatakse rahukohtuniku ametisse Vabariigi presidendi dekreediga, ettepaneku alusel, mille üle on arutanud ja otsuse langetanud kõrgem kohtute haldamise nõukoda ja mille on ühehäälselt teinud territoriaalselt pädev kohtute haldamise nõukoda, kelle koosseisu on arvatud viis piirkondliku apellatsiooniastme kohtu juures tegutsevate advokaatide ja prokuröride esindajat.

[…]

Artikkel 10

Rahukohtuniku ülesanded

1. Rahukohtunik on kohustatud täitma ülesandeid, mida täidavad kutselised kohtunikud. […]

[…]

Artikkel 11

Rahukohtuniku hüvitised

1. Rahukohtuniku amet on auamet.

2. Aukohtunikud, kes täidavad rahukohtuniku ülesandeid, saavad 70 000 Itaalia liiri (ligikaudu 35 eurot) suurust hüvitist iga kohtuistungi eest tsiviil- või kriminaalasjas, ka siis, kui ei ole tegemist istungiga poolte suuliste seisukohtade ärakuulamiseks, ning pitseerimistoimingute eest ning 110 000 Itaalia liiri suurust hüvitist (ligikaudu 55 eurot) iga muu menetluse eest, mis on lõpule viidud või registrist kustutatud.

3. Samuti saavad nad iga tegelikult teenistuses oldud kuu eest 500 000 Itaalia liiri suurust hüvitist (ligikaudu 250 eurot), et kompenseerida koolituste ja täiend- või ümberõppe kulud ja üldised teenistuskulud.

[…]

4 *bis*. Käesolevas artiklis ette nähtud hüvitisi võib kumuleerida pensionide ja pensionihüvitistega, sõltumata nende nimetusest.

4 *ter*. Käesolevas artiklis ette nähtud hüvitised ei või mingil juhul ületada 72 000 eurot bruto aastas.“

Põhikohtuasjad ja eelotsuse küsimused

11 PG täitis Giudice di pace (rahukohtunik) ülesandeid katkematult 3. juulist 2002 kuni 31. maini 2016.

12 Põhikohtuasjas taotles PG, viidates rahukohtunike ja kutseliste kohtunike ülesannete väidetavale identsusele, et tunnistataks tema kui kohtuniku õigust täis- või osaajaga avalik õiguslikule teenistussuhtele. PG taotles ka, et tagataks nii tema majanduslikud õigused kui ka sotsiaalkaitse ja -kindlustuse alased õigused.

13 Eelotsusetaotluse esitanud kohus rõhutab, et riigisiseste õigusnormide kohaselt puuduvad rahukohtuniku töösuhtel erinevalt kutselise kohtuniku töösuhtest avaliku teenistuse töösuhetele omased tunnused. Seetõttu ei ole rahukohtunikul mingil kujul sotsiaalkaitset ega -kindlustust, sealhulgas tervishoiu, raseduse ja sünnituse ning perekonna valdkonnas, ega õigust puhkusele.

14 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu sõnul täidavad rahukohtunikud aga õigusemõistmise ülesandeid, mis on võrreldavad kutseliste kohtunike ja igal juhul teiste avaliku sektori töötajate omadega. Asjaolu, et formaalselt loetakse rahukohtunikele makstavat töötasu „hüvitiseks“, on ebaoluline. Tähtajaliste töösuhete põhjendamatu ja õigustamatu uuendamine ning rahukohtunike mandaadi süstemaatiline pikendamine tooks kaasa selle töösuhte „põlistamise“, mille raames tehtavat tööd peab Itaalia õigus auametiks ja mille kasutamise takistamiseks ei ole ette nähtud tõhusaid sanktsioone.

15 Neil asjaoludel otsustas Tribunale Amministrativo Regionale per la Emilia Romagna (Emilia Romagna maakonna halduskohus, Itaalia) menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmised eelotsuse küsimused:

„1. Kas [harta] artiklitega 20, 21, 31, 33 ja 34, [direktiivile 1999/70 lisatud tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslitega 2 ja 4], [direktiivile 1997/81 lisatud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausliga 4], direktiivi [2003/88] artikliga 7 ning direktiivi [2000/78] artikliga 1 ja artikli 2 lõike 2 punktiga a on vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide kohaldamine nagu Itaalia õiguskorras [seaduses 374/1991] ja seadusandlikus dekreedis 92/2016 ette nähtud normid, nagu neid on järjepidevalt kohtupraktikas tõlgendatud ning mille kohaselt on rahukohtunikud kui aukohtunikud peale selle, et neid ei ole samastatud kutseliste kohtunikega (*togati*) töötasu, sotsiaalhoolekande ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas, ka täielikult jäetud välja avaliku sektori töötajatele tagatud sotsiaalkaitse ja -kindlustuse alt?

2. Kas liidu põhimõtetega kohtute sõltumatuse ja iseseisvuse kohta ja eelkõige [harta] artikliga 47 on vastuolus selliste liikmesriigi õigusnormide kohaldamine nagu Itaalia õigusnormid, mille kohaselt on rahukohtunikud kui aukohtunikud peale selle, et neid ei ole samastatud kutseliste kohtunikega (*togati*) töötasu, sotsiaalhoolekande ja sotsiaalkindlustuse valdkonnas, ka täielikult jäetud välja avaliku sektori töötajatele tagatud sotsiaalkaitse ja -kindlustuse alt?

3. Kas [tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe] klausliga 5 on vastuolus sellise liikmesriigi õigusnormi kohaldamine nagu Itaalia õigusnorm, mille kohaselt võib rahukohtunike kui aukohtunike mandaadi kestust, mis algul on 8 aastat (neli pluss neli), süstemaatiliselt pikendada veel nelja aasta võrra, ilma et oleks ette nähtud tõhusat ja hoiatavat sanktsiooni selle eest, et teenistussuhet ei muudetud tähtajatuks teenistussuhteks?“

16 Pärast 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuse Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572) kuulutamist küsis Euroopa Kohus Tribunale Amministrativo Regionale per la Emilia Romagnalt (Emilia Romagna maakonna halduskohus), kas ta soovib seda kohtuotsust arvestades jääda oma eelotsusetaotluse juurde.

17 Eelotsusetaotluse esitanud kohus andis 28. oktoobril 2020 teada, et jääb oma taotluse juurde, kuna Euroopa Kohus ei ole teinud otsust kõigi vastuolude kohta liidu õiguse ja asjaomaste riigisiseste õigusnormide vahel. See kohus täpsustas, et on oluline, et Euroopa Kohus analüüsiks põhjalikult rahukohtuniku ülesandeid Itaalia õiguskorras, kuna sellise analüüsi puudumine võiks jätta liikmesriigi kohtule liiga laia kaalutlusruumi.

Eelotsuse küsimuste analüüs

Küsimuste vastuvõetavus

18 Tuleb meelde tuletada, et vastavalt Euroopa Kohtu väljakujunenud praktikale on ELTL artiklis 267 ette nähtud Euroopa Kohtu ja liikmesriikide kohtute koostöö raames üksnes asja menetleval ja selle lahendamise eest vastutaval liikmesriigi kohtul õigus kohtuasja eripära arvesse võttes hinnata nii eelotsuse vajalikkust asjas otsuse langetamiseks kui ka Euroopa Kohtule esitatavate küsimuste asjakohasust. Järelikult, kui esitatud küsimused puudutavad liidu õiguse tõlgendamist, on Euroopa Kohus üldjuhul kohustatud otsuse tegema (17. septembri 2020. aasta kohtuotsus Burgo Group, C-92/19, EU:C:2020:733, punkt 39 ja seal viidatud kohtupraktika).

19 Sellest järeldub, et eeldatakse, et liidu õigust puudutavad küsimused on asjakohased. Euroopa Kohus võib keelduda liikmesriigi kohtu esitatud eelotsuse küsimusele vastamast vaid siis, kui on ilmne, et taotletaval liidu õigusnormi tõlgendusel puudub igasugune seos põhikohtuasja faktiliste asjaolude või esemega, kui probleem on hüpoteetiline või kui Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus talle esitatud küsimustele (17. septembri 2020. aasta kohtuotsus Burgo Group, C-92/19, EU:C:2020:733, punkt 40 ja seal viidatud kohtupraktika).

20 Selleks, et Euroopa Kohus saaks anda liidu õiguse tõlgenduse, millest oleks liikmesriigi kohtule kasu, on Euroopa Kohtu kodukorra artikli 94 punktis c nõutud, et eelotsusetaotlus peab sisaldama selgitust selle kohta, millistel põhjustel tõstatas eelotsusetaotluse esitanud kohus liidu õigusnormide tõlgendamise või kehtivuse küsimuse ning millist seost ta nende õigusnormide ja põhikohtuasjas kohaldatavate riigisiseste õigusnormide vahel näeb.

21 Esimese küsimuse osas ei vasta eelotsusetaotlus neile nõuetele.

22 Nimelt ei võimalda eelotsusetaotlus mõista põhjusi, miks võivad olla harta artiklitega 33 ja 34 ning direktiivi 2000/78 sätetega vastuolus liikmesriigi õigusnormid, nagu neid on tõlgendatud liikmesriigi kohtupraktikas ja mille kohaselt ei laiene rahukohtunikele kui aukohtunikele sama töötasu, sotsiaalkaitse ja -kindlustuse kord kui kutselistele kohtunikele ja seega ei võimaldata neile mis tahes kujul sellist sotsiaalkaitset ja -kindlustust, mis on tagatud avaliku sektori töötajatele.

23 Teise küsimuse puhul ei esita eelotsusetaotluse esitanud kohus põhjendusi, mis on ta pannud kahtlema kõnealuste normide kokkusobivuses rahukohtunike õigusemõistmise ülesannete autonoomia ja sõltumatuse põhimõtetega. Eelotsusetaotluse esitanud kohus piirdub selles osas märkimisega, et kohtuniku erapooletus ja sõltumatus eeldavad, et kõigi kohtunike puhul tunnustataks põhiõigusi, nagu teenistuse katkematus, asjakohane rahaline tasustamine ja kaitseõiguste austamine distsiplinaarmenetluses ja distsiplinaarmenetlusega sarnanevates menetlustes.

24 Sellest järeldub, et Euroopa Kohtule ei ole teada vajalikke faktilisi ja õiguslikke asjaolusid, et anda tarvilik vastus ühele osale esimesest küsimusest ja teisele küsimusele.

25 Eeltoodust tuleneb, et vastuvõetamatuks tuleb tunnistada esiteks esimene eelotsuse küsimus osas, mis puudutab harta artiklite 33 ja 34 ning direktiivi 2000/78 tõlgendamist, ning teiseks teine eelotsuse küsimus tervikuna.

Esimene küsimus

26 Kõigepealt tuleb märkida, et esimest eelotsuse küsimust tuleb mõista nii, et eelotsusetaotluse esitanud kohus ei palu harta artikleid 20, 21 ja 31 eraldi tõlgendada, vaid neile on viidatud üksnes direktiivi 2003/88, osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe ja tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe tõlgendamise taotluse toetamiseks.

27 Seega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus selle küsimusega sisuliselt teada, kas direktiivi 2003/88 artiklit 7, osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 ja tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, milles ei ole rahukohtunikule ette nähtud sellist õigust 30-päevasele tasustatud põhipuhkusele ega töösuhtest sõltuvale sotsiaalkaitsele ja -kindlustusele, nagu on ette nähtud kutselistele kohtunikele.

28 Nagu juba märgitud käesoleva kohtuotsuse punktis 13, täpsustab eelotsusetaotluse esitanud kohus, et kutseliste kohtunike töösuhe on avalik-õiguslik teenistussuhe, millega ei ole tegemist rahukohtunike puhul, keda liikmesriigi õigusnormid käsitavad auameti pidajatena. Neil asjaoludel ei ole rahukohtunikel – ja nii ka PG-l – mingit õigust tasustatud puhkusele ega mitte mingil kujul sotsiaalkaitset ja -kindlustust, sealhulgas tervishoiu, raseduse ja sünnituse ning perekonna valdkonnas.

29 Sellega seoses nähtub Euroopa Kohtu käsutuses olevast toimikust, et rahukohtunike töösuhe erineb kutseliste kohtunike töösuhtest mitme olulise elemendi poolest, milleks on teenistusse võtmine, positsioon avalik-õigusliku asutuse korralduslikus süsteemis, piirangute ja ametikitsenduste kord, tasu, teenistussuhte kestus ning ametiülesannete täitmine põhitööna ja muid ülesandeid välistavalt.

30 Kõigepealt tuleb märkida, et Euroopa Kohus otsustas 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuses Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572) sisuliselt, et raamkokkuleppe klausli 2 punktis 1 kasutatud mõistet „tähtajaline töötaja“ tuleb tõlgendada nii, et see hõlmab piiratud ajaks ametisse nimetatud rahukohtunikku, kes oma ülesannete täitmise raames teeb tegelikku ja tulemuslikku tööd, mis ei ole üksnes puhtalt kõrval- ega lisategevus ja mille eest ta saab hüvitisi, mis kujutavad endast tasu, kuigi eelotsusetaotluse esitanud kohtul tuleb neid asjaolusid kontrollida.

31 Sellest järeldub, et lõppkokkuvõttes on käesoleval juhul eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne otsustada, kas PG kuulub mõiste „tähtajaline töötaja“ alla tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe tähenduses ja/või mõiste „osalise tööajaga töötaja“ alla osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe tähenduses.

32 Tuleb meelde tuletada, et tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punkt 1 keelab kohelda tähtajalise töölepinguga töötajaid töötingimuste osas vähem soodsalt kui sarnaseid tähtajatu töölepinguga töötajaid üksnes seetõttu, et nad töötavad tähtajalise lepingu alusel, välja arvatud juhtudel, kui erinevaks kohtlemiseks on objektiivsed põhjused (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 136).

33 Samuti on osalise tööajaga töötajate ja täistööajaga töötajate vahelise diskrimineerimise kõrvaldamise eesmärgi kohaselt osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausliga 4 töötingimuste puhul vastuolus see, kui osalise tööajaga töötajaid koheldakse vähem soodsalt kui võrreldavaid täistööajaga töötajaid seetõttu, et nad töötavad osalise tööajaga, välja arvatud juhtudel, kui erinevaks kohtlemiseks on objektiivsed põhjused.

34 Kuna osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punktide 1 ja 2 ning tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punktide 1 ja 2 sõnastus on sisuliselt identne, tuleb märkida, et neist sätetest ühe kohta esitatud kaalutlused kehtivad *mutatis mutandis* ka teise kohta.

35 Euroopa Kohus on otsustanud, et tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 eesmärk on kohaldada tähtajalistele töötajatele diskrimineerimiskeelu põhimõtet, takistamaks tööandjat kasutamast sellist töösuhet selleks, et jätta need töötajad ilma õigustest, mis on tähtajatutel töötajatel (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 137).

36 Mis puudutab raamkokkuleppe klauslis 4 nimetatud töötingimusi, siis on Euroopa Kohus juba sedastanud, et need tingimused hõlmavad töötasu ja töösuhtest sõltuvate pensionide tingimusi, kuid ei hõlma riiklikust sotsiaalkindlustusskeemist tulenevaid pensionitingimusi (15. aprilli 2008. aasta kohtuotsus Impact, C-268/06, EU:C:2008:223, punkt 134).

37 Eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne on kindlaks teha, kas põhikohtuasjas kõne all olev sotsiaalkaitse ja -kindlustuse skeem kuulub viidatud raamkokkuleppe klausli 4 kohaldamisalasse.

38 Lisaks, kuna need tingimused hõlmavad töötasu koostisosi, sealhulgas nende osade suurust, õigust tasustatud põhipuhkusele ja töösuhtest sõltuva vanaduspensioni tingimusi, siis peab eelotsusetaotluse esitanud kohus välja selgitama, kas PG õigustmõistev tegevus rahukohtuniku ülesannete täitmisel oli kõiki tegureid, nagu töö iseloom ning väljaõppe- ja töötingimused,

arvesse võttes võrreldav kutselise kohtuniku tegevusega (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punktid 143–147).

39 Kui on tuvastatud, et niisugune rahukohtunik nagu PG on tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 arvestades kutseliste kohtunikega võrreldavas olukorras, tuleb veel kontrollida, kas esineb objektiivne põhjus, mis õigustab erinevat kohtlemist.

40 Sellega seoses tuleb märkida, et väljakujunenud kohtupraktika kohaselt tuleb raamkokkuleppe klausli 4 punktis 1 olevast mõistest „objektiivsed põhjused“ aru saada nii, et see ei võimalda tähtajaliste töölepingutega töötajate ja tähtajatute töölepingutega töötajate erinevat kohtlemist põhjendada asjaoluga, et erinev kohtlemine on ette nähtud üldise ja abstraktse normiga, nagu seadus või kollektiivleping (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 150 ja seal viidatud kohtupraktika).

41 Samuti väljakujunenud kohtupraktika järgi nõuab nimetatud mõiste, et tuvastatud ebavõrdne kohtlemine oleks põhjendatud täpsete ja konkreetsete asjaoludega, mis iseloomustavad asjasse puutuvat töötingimust konkreetses olukorras, millega seoses see esineb, ning objektiivsete ja läbipaistvate kriteeriumide alusel, et kontrollida, kas ebavõrdne kohtlemine on tingitud tegelikust vajadusest ja on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobiv ning selleks vajalik. Need asjaolud saavad tuleneda eelkõige tööülesannete eripärast, mille täitmiseks tähtajalised lepingud on sõlmitud, ning nimetatud tööülesannete olemuslikest tunnustest, või kui see on asjakohane, siis liikmesriigi sotsiaalpoliitika mõne legitiimse eesmärgi taotlemisest (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 151).

42 Euroopa Kohus on 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuse Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus) (C-658/18, EU:C:2020:572) punktis 156 leidnud põhjenduse kohta, et kutseliseks kohtunikuks saamiseks on vaja läbida spetsiaalne konkurss, mille läbimine ei ole nõutav rahukohtunikuna ametisse nimetamiseks, et arvestades liikmesriikide kaalutlusõigust seoses oma avaliku sektori korraldusega, võivad nad põhimõtteliselt, ilma et see läheks vastuollu direktiiviga 1999/70 või tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppega, kehtestada kutseliseks kohtunikuks saamise tingimused ja töötingimused, mida kohaldatakse ühtaegu nii kutseliste kohtunike kui ka rahukohtunike suhtes

43 Hoolimata sellest kaalutlusõigusest, tuleb liikmesriikide kehtestatud hindamiskriteeriume kohaldada läbipaistvalt ning seda peab saama kontrollida, et vältida tähtajaliste töölepingutega töötajate ebasoodsat kohtlemist üksnes seetõttu, et lepingud või töösuhted, millest tuleneb nende tööstaaž ja töökogemus, on tähtajalised (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 157).

44 Kui niisugune erinev kohtlemine tuleneb vajadusest arvestada töölevõtmise menetluses täitmisele kuuluval ametikohal töötamist puudutavaid objektiivseid nõudeid, mis ei ole seotud asjaoluga, et töötajat ja tööandjat siduv töösuhe on tähtajaline, siis võib see olla tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punkti 1 ja/või punkti 4 tähenduses põhjendatud. Sellega seoses tuleb tõdeda, et teatav erinevus kohtlemises, mis puudutab konkursi korras tööle võetud tähtajatuid töötajaid ja tähtajalisi töötajaid, kes on võetud tööle muu valikumenetluse alusel kui see, mida kohaldatakse tähtajatute töötajate suhtes, võib põhimõtteliselt olla põhjendatud erinevustega

nõutud kvalifikatsioonis ja nende täidetavate tööülesannete iseloomuga (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punktid 158 ja 159).

45 Nii on Euroopa Kohus otsustanud, et Itaalia valitsuse välja toodud eesmärke, mis seisnevad rahukohtuniku ja kutselise kohtuniku kutsetöö erinevuste peegeldamises, võib käsitada „objektiivsete põhjustena“ tähtajalist tööd käsitleva raamlepingu klausli 4 punkti 1 ja/või punkti 4 tähenduses, kui need on tingitud tegelikust vajadusest, on taotletava eesmärgi saavutamiseks sobivad ja selleks vajalikud (vt selle kohta 16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 160).

46 Euroopa Kohus on sellega seoses leidnud, et rahukohtunike ja kutseliste kohtunike erinevad töölevõtmise menetlused ja eelkõige eriline tähtsus, mida riigisiseses õiguskorras ja konkreetselt Itaalia põhiseaduse artikli 106 lõikes 1 omistatakse spetsiaalselt kutseliste kohtunike töölevõtmiseks mõeldud konkursile, näivad osutavat nende ülesannete erilisusele, mille täitmise eest vastutavad kutselised kohtunikud, ja nende ülesannete täitmiseks nõutava kvalifikatsiooni erinevale tasemele. Igal juhul on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne hinnata selleks olemasolevaid kvalitatiivseid ja kvantitatiivseid elemente, mis puudutavad rahukohtunike ja kutseliste kohtunike täidetavaid ülesandeid, kellaajalisi piiranguid ja sundi, millele nad on allutatud, ning üldiselt kõiki asjasse puutuvaid õiguslikke ja faktilisi asjaolusid (16. juuli 2020. aasta kohtuotsus Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtunike staatus), C-658/18, EU:C:2020:572, punkt 161).

47 Seega tuleneb sellest kohtupraktikast, et kui on olemas esialgne konkurss, mis on spetsiaalselt mõeldud kutseliste kohtunike töölevõtmiseks ja mida rahukohtunike ametisse nimetamisel ei kasutata, võimaldab see välistada, et rahukohtunikel on kõik kutseliste kohtunike õigused.

48 Siiski tuleb märkida, et võttes arvesse seda kohtupraktikat ja eelkõige tema ainupädevusse kuuluvaid kontrolle, mida on mainitud 16. juuli 2020. aasta kohtuotsuse C-658/18, Governo della Repubblica italiana (Itaalia rahukohtute põhikiri) (EU:C:2020:572) punktis 161 ja meelde tuletatud käesoleva kohtuotsuse punktis 46, märkis eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt, et erinevused nende kahe kategooria töötajate suhtes kohaldatavate kohtunikuametisse pääsemise kordade vahel ei saa õigustada seda, et aukohtunikel ei ole iga-aastast tasustatud puhkust ega sotsiaalkaitse ja -kindlustuse skeemi, mis on samas olukorras olevatel kutselistel kohtunikel.

49 Mis täpsemalt puudutab õigust puhkusele, siis tuleb meelde tuletada, et direktiivi 2003/88 artikli 7 lõike 1 kohaselt „võtavad [liikmesriigid] vajalikke meetmeid, et tagada iga töötaja õigus vähemalt neljanädalasele tasulisele põhipuhkusele“.

50 Peale selle tuleneb direktiivi 2003/88 sõnastusest ja Euroopa Kohtu praktikast, et kuigi liikmesriigid võivad kindlaks määrata tasustatud põhipuhkuse saamise õiguse kasutamise ja rakendamise tingimused, ei tohi nad siiski kehtestada selle, otseselt direktiivist tuleneva õiguse tekkimise suhtes mingisuguseid tingimusi (25. juuni 2020. aasta kohtuotsus Varhoven kasatsionen sad na Republika Bulgaria ja Iccrea Banca SpA, C-762/18 ja C-37/19, EU:C:2020:504, punkt 56 ja seal viidatud kohtupraktika).

51 Lisaks tuleb meenutada, et osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 punkti 2 kohaselt kohaldatakse *pro rata temporis*'e põhimõtet, kui see on asjakohane.

52 Nii on Euroopa Kohus leidnud, et osalise tööaja puhul ei ole liidu õigusega vastuolus vanaduspensioni arvutamine *pro rata temporis*'e põhimõttel (vt selle kohta 23. oktoobri 2003. aasta kohtuotsus Schönheit ja Becker, C-4/02 ja C-5/02, EU:C:2003:583, punktid 90 ja 91) ega sama põhimõtte kohaldamine tasustatud põhipuhkuse arvutamisele (vt selle kohta 22. aprilli 2010. aasta kohtuotsus Zentralbetriebsrat der Landeskrankenhäuser Tirols, C-486/08, EU:C:2010:215, punkt 33, ning 8. novembri 2012. aasta kohtuotsus Heimann ja Toltschin, C-229/11 ja C-230/11, EU:C:2012:693, punkt 36). Kohtuasjades, milles need otsused tehti, oli asjasse puutuvate töötajate õiguste proportsionaalset vähendamist lubavaks objektiivseks kriteeriumiks lühendatud tööaeg võrreldes täistööajaga töötajaga (5. novembri 2014. aasta kohtuotsus Österreichischer Gewerkschaftsbund, C-476/12, EU:C:2014:2332, punktid 23 ja 24).

53 Seega, tingimusel et liikmesriigi kohus kontrollib tema ainupädevusse kuuluvaid asjaolusid, tuleb asuda seisukohale, et kuigi teatavaid erinevusi kohtlemises saab põhjendada nõutud kvalifikatsioonide erinevuse ja kutseliste kohtunike täidetavate ülesannete iseloomuga, ei saa tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 või osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klausli 4 alusel olla lubatud see, et rahukohtunike jaoks välistatakse täielikult õigus puhkusele ning mis tahes kujul sotsiaalkaitse ja -kindlustus.

54 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb esimesele küsimusele vastata, et direktiivi 2003/88 artiklit 7, osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 ja tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, milles ei ole rahukohtunikule ette nähtud mingit sellist õigust 30-päevasele tasustatud põhipuhkusele ega töösuhtest sõltuvale sotsiaalkaitsele ja -kindlustusele, nagu on ette nähtud kutselistele kohtunikele, kui see rahukohtunik kuulub osalise tööajaga töötaja mõiste alla osalise tööajaga töötamist käsitleva raamkokkuleppe tähenduses ja/või tähtajalise töötaja mõiste alla tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe tähenduses ja on kutselise kohtunikuga võrreldavas olukorras.

Kolmas küsimus

55 Kolmanda eelotsuse küsimusega soovib eelotsusetaotluse esitanud kohus sisuliselt teada, kas tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslit 5 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt võib tähtajalist töösuhet järjestikku uuendada kõige rohkem kolm korda, iga kord neljaks aastaks, nii et töösuhte kogukestus ei ületaks 16 aastat, ja mis ei näe ette tõhusaid ja hoiatavaid sanktsioone töösuhete kuritarvitusliku uuendamise eest.

56 Esiteks tuleb meenutada, et tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausel 5 näeb ette, et liikmesriigid võtavad vastu meetmed tähtajaliste töösuhete uuendamiste arvu või uuendamiste maksimaalse kestuse kohta.

57 Tuleb aga tõdeda, et põhikohtuasjas kohaldatavad Itaalia õigusnormid nägid tõepoolest ette selliste tähtajaliste töölepingute järjestikuste uuendamiste arvu ja maksimaalse kestuse piiri.

58 Sellega seoses tuleneb väljakujunenud kohtupraktikast, et kuigi liikmesriikidel on kuritarvituste vältimiseks võetavate meetmete osas kaalutlusruum, ei saa nad siiski kahtluse alla seada raamkokkuleppe eesmärki või kasulikku mõju (vt selle kohta 11. veebruari 2021. aasta kohtuotsus M.V. jt (järjestikused tähtajalised töölepingud avalikus sektoris), C-760/18, EU:C:2021:113, punkt 56).

59 Teiseks tuleb analüüsida, kas sanktsioon võimaliku kuritarvitamise eest vastab tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klauslis 5 sätestatud nõuetele, juhul kui Itaalia õigusnormid ei võimalda muuta töösuhet tähtajatuks töölepinguks.

60 Väljakujunenud kohtupraktikast tuleneb, et tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausel 5 ei pane liikmesriikidele kohustust näha ette tähtajaliste töölepingute muutmist tähtajatuteks töölepinguteks (12. detsembri 2013. aasta kohtumäärus Papalia, C-50/13, ei avaldata, EU:C:2013:873, punkt 16) ega näe ette konkreetseid sanktsioone juhuks, kui tuvastatakse kuritarvitusi (11. veebruari 2021. aasta kohtuotsus M.V. jt (järjestikused tähtajalised töölepingud avalikus sektoris), C-760/18, EU:C:2021:113, punkt 57).

61 Seega peavad riigisisesed ametiasutused võtma proportsionaalseid, tõhusaid ja hoiatavaid meetmeid, et tagada tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe rakendamiseks vastu võetud õigusnormide täielik tõhusus, ja sel eesmärgil võivad need normid näha ette tähtajaliste töölepingute muutmise tähtajatuteks lepinguteks. Kui järjestikuste tähtajaliste töösuhete kasutamist on kuritarvitatud, peab siiski olema võimalik kohaldada selle kuritarvituse seisukohalt asjakohast sanktsiooni ja rikkumise tagajärjed heastada (11. veebruari 2021. aasta kohtuotsus M.V. jt (järjestikused tähtajalised töölepingud avalikus sektoris), C-760/18, EU:C:2021:113, punktid 57–59).

62 Selleks et niisuguseid liikmesriigi õigusnorme, nagu käsitletakse põhikohtuasjas ja millega on ainult avalikus sektoris keelatud muuta järjestikku sõlmitud tähtajalisi töölepinguid tähtajatuks töölepinguks, saaks pidada tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppega kooskõlas olevaks, peab asjasse puutuva liikmesriigi riigisisene õiguskord sisaldama kõnesolevas sektoris mõnda muud tõhusat meedet, et vältida järjestikuste tähtajaliste lepingute kasutamise kuritarvitamist ning vajaduse korral selle eest sanktsiooni kohaldada (7. märtsi 2018. aasta kohtuotsus Santoro, C-494/16, EU:C:2018:166, punkt 34 ja seal viidatud kohtupraktika).

63 Kuna Euroopa Kohtu ülesanne ei ole tõlgendada liikmesriikide õigusnorme, on eelotsusetaotluse esitanud kohtu ülesanne hinnata, kas asjakohaste riigisiseste õigusnormide kohaldamise tingimused ja tõhus rakendamine on sobivad selleks, et vältida järjestikuste tähtajaliste töölepingute või töösuhete kasutamise kuritarvitamist ning vajaduse korral selle eest sanktsiooni kohaldada (11. veebruari 2021. aasta kohtuotsus M.V. jt (järjestikused tähtajalised töölepingud avalikus sektoris), C-760/18, EU:C:2021:113, punkt 61).

64 Käesoleval juhul nähtub eelotsusetaotluse esitanud kohtu esitatud andmetest, et ükski Itaalia õiguskorda kuuluv säte ei võimalda kohaldada tõhusaid ja hoiatavaid sanktsioone tähtajaliste töösuhete kuritarvitusliku uuendamise eest tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 5 tähenduses.

65 Sanktsioonide täielik puudumine ei näi aga võimaldavat vältida järjestikuste tähtajaliste töölepingute või töösuhete kasutamise kuritarvitamist ja vajaduse korral selle eest sanktsiooni kohaldada.

66 Eeltoodud kaalutlusi arvestades tuleb kolmandale küsimusele vastata, et tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe klausli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt võib tähtajalist töösuhet järjestikku uuendada kõige rohkem kolm korda, iga kord neljaks aastaks, nii et töösuhte kogukestus ei ületaks 16 aastat, ja mis ei näe ette tõhusaid ja hoiatavaid sanktsioone töösuhete kuritarvitusliku uuendamise eest.

Kohtukulud

67 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus pooleli oleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse liikmesriigi kohus. Euroopa Kohtule seisukohtade esitamisega seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (esimene koda) otsustab:

1. **Euroopa Parlamendi ja nõukogu 4. novembri 2003. aasta direktiivi 2003/88/EÜ tööaja korralduse teatavate aspektide kohta artiklit 7, nõukogu 15. detsembri 1997. aasta direktiivile 97/81/EÜ Euroopa Tööandjate Föderatsiooni, Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse ja Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni poolt sõlmitud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe kohta (muudetud nõukogu 7. aprilli 1998. aasta direktiiviga 98/23/EÜ) lisatud 6. juunil 1997 sõlmitud osalist tööaega käsitleva raamkokkuleppe klauslit 4 ja nõukogu 28. juuni 1999. aasta direktiivile 1999/70/EÜ, milles käsitletakse Euroopa Ametiühingute Konföderatsiooni (ETUC), Euroopa Tööandjate Föderatsiooni (UNICE) ja Euroopa Riigiosalusega Ettevõtete Keskuse (CEEP) sõlmitud raamkokkulepet tähtajalise töö kohta, lisatud 18. märtsil 1999 sõlmitud raamkokkuleppe tähtajalise töö kohta klauslit 4 tuleb tõlgendada nii, et nendega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, milles ei ole rahukohtunikule ette nähtud mingit sellist õigust 30-päevasele tasustatud põhipuhkusele ega töösuhtest sõltuvale sotsiaalkaitsele ja -kindlustusele, nagu on ette nähtud kutselistele kohtunikele, kui see rahukohtunik kuulub osalise tööajaga töötaja mõiste alla osalise tööajaga töötamist käsitleva raamkokkuleppe tähenduses ja/või tähtajalise töötaja mõiste alla tähtajalist tööd käsitleva raamkokkuleppe tähenduses ja on kutselise kohtunikuga võrreldavas olukorras.**

2. **Direktiivile 1999/70 lisatud 18. märtsil 1999 sõlmitud raamkokkuleppe tähtajalise töö kohta klausli 5 punkti 1 tuleb tõlgendada nii, et sellega on vastuolus liikmesriigi õigusnormid, mille kohaselt võib tähtajalist töösuhet järjestikku uuendada kõige rohkem kolm korda, iga kord neljaks aastaks, nii et töösuhte kogukestus ei ületaks 16 aastat, ja mis ei näe ette tõhusaid ja hoiatavaid sanktsioone töösuhete kuritarvitusliku uuendamise eest.**

Allkirjad